

נארי יודניס. ההתעוררות בישראל מרשימה TIND צילום: מתוך ערוץ היוטיוב ChaiAnimalRescue

הגרפיים של תעשיות המזון מן החי. האקטיביות שלי הוכיחה שפשרה אינה נחוצה, לעולם. כל התנועות אימצו את דרך הפוליטיקה אחרי שהשיגו את יעדיהן. כולן הביטו את האויב בהיגיון, בחינוך, בהפיגנות, באלימות ובאי ציות אזרחי, לא בפוליטיקה. לכשתבין החברה אי צדק מהו, רק אז תוכל להעביר חוקים. חוקים לא יועילו כל עוד האוכלוסייה אינה מבינה.

"אם מעבירים חוקים לפני שהציבור מבין, הם אינם ניתנים לאכיפה. או אין כל טעם לדבר על פוליטיקה כעת. תוכל להעביר כל חוק למניעת התעללות בבעלי חיים, אך החוקים יהיו חסרי שייניים כל עוד ההמונים לא יבינו למה רע לשעבד ולרצוח בעלי חיים. שיקגו הוציאה אל מחוץ לחוק את כבד האווז המפוטם כבר לפני שנים, אך מעולם לא הסבירה לאנשים למה עשתה כן. המסעדות סייבו להסיר את הכבד המפוטם מתפריטיהן ומוכרי המזון החלו לשלב כבד מפוטם בנקניקיות, בפיצה ובחממים. קליפורניה הוציאה את הכבד המפוטם אל מחוץ לחוק בשנה שעברה, אז המסעדות הודיעו שהם מגישים אותו חינם אין כסף ומחייבים את הסועדים ב-20 דולר תמורת הלהם שהוגש איתו. איש לא טרח להסביר שמחירי הדגירות האווזיים והברווזיים מוט מתכת לשם האבטות, הסבר שהיה מניע אנשים להימנע מן המוצר. קודם חינוך. קודם הפגנות. קודם אלימות. אחר כך פוליטיקה וחוקים.

"יעדם של הפוליטיקה והפוליטיקאים הוא להוליך שולל את ההמונים כדי שיאמינו כי הממשלה תשפר את המצב. ממשלות אינן מסוגלות לשפר את העולם, אבל ההמונים כן מסוגלים לעשות זאת. כשההמונים ישנו את דרכיהם, החבריה תהפך למוסרית ואכפתית יותר. מרטין לותר קינג, מלקולם X, מנדרלה, רוזה פארקס, סוג'ורן טרנט, הארייט טאבמן, הנרי דיוויד תורו, גנדי וכן הלאה – איש מהם לא היה פוליטיקאי. הם היו אקטיביסטים".

יובל: "אני לא ממש מבין איך תוכל להחליף את הפוליטיקה ב'המונים'. כדי שיהיו יעילים, ההמונים צריכים להיות מאורגנים. ארגון מחייב מיומן, מבנה ובירוקרטיה, ואלה מוליכים אנטרסטים שיש להגן עליהם ולקדם באמצעות עסקות פוליטיות. ככל שידוע לי, שום תנועה המונית לא השיגה מעולם את יעדיה בלי לכונן מבנה פוליטי כלשהו ובלי לעסוק בפעילות פוליטית.

"יש כמוני פוליטיקאים רעים, כפי שיש משוררים רעים ורופאים רעים, אבל בפוליטיקה כשי לעצמה אין שום רע. להפך, יש בה יסוד מאוד חיובי וחזק של אמת. אנשים שמאמינים באידיאלים טהורים מתקשים לעתים לקבל את העובדה שהמיציאות היא מלוכלכת ומורכבת. אבל זו המציאות היחידה שיש. גדולתם של פוליטיקאים טובים היא יכולתם לראות את המציאות נכוחה ולעבוד איתה. לכן מעטות מאוד המהפכות שזכו להצלחה ללא פוליטיקאים טובים שינהיגו אותן. כשהמפכנים מסרבים ללכלך את ידיהם בפוליטיקה, התוצאה היא או כישלון גמור או מחסף של האנרגיה המהפכנית למטרות אחרות.

"אני מעריך את יתרונות הגישה הבלתי מתפשרת שלך, אך לדעתי יש מקום חשוב גם לפי-

ליטיקה. במיוחד משום שלמיטב הכנתי, אין ריביע יודעים שההרגל הזה ממיט על עצמם סבל רב, ובכל זאת ממשיכים לשתות אלכוהול. באתו אופן אנשים יכולים לדעת ששתיית חלב כרוכה בסבל רב לפרות ולעגלים, ולהמשיך לשתות חלב".

לקראת יצורים עליונים

יובל: "כיוון מבטיח הוא דווקא טכנולוגיות חדשניות, כגון גידול בשר במעבדות, מתאים. ברגע שזה יהיה יעיל יור, היתרונות הכלכליים והסביבתיים לברם עשויים להביא לירידה דרמטית במספר בעלי החיים המשוועדים לצרכיו וגחמותיו של האדם. מה דעתך בנושא?"

גארי: "משום שהתנועה להפסקת השחרור בעלי החיים מבוססת על מוסר וחמלה, אם הדבר יאפשר לאוכלי בשר, חלב וביצים לנהל אורח חיים נטול אכזריות, או זהו מפנה חשוב בקידום שחרור בעלי החיים. עדיין אני סבור שייצור תחליף בשר מתרבות תאים הוא מפגר ומוכיח עד כמה לא רציונליים הם אוכלי הבשר, החלב והביצים, משום שכבר שנים רבות יש תחליפי בשר, חלב וביצים מן הצומח. גידול בשר בתרבות לא יפתור את בעיות הבריאות הכרוכות

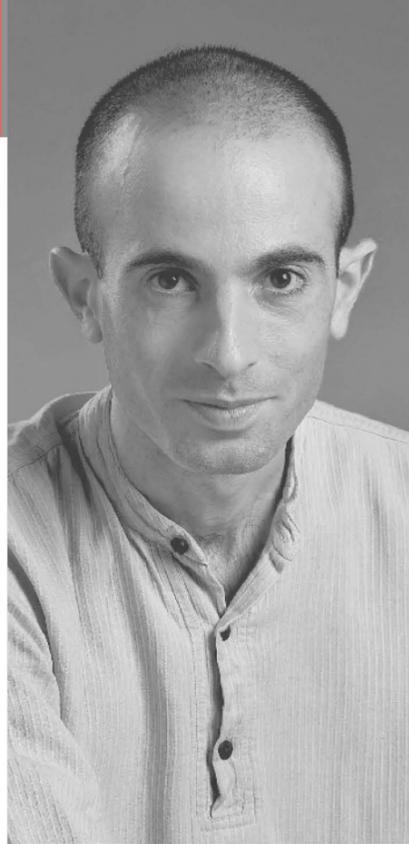
גארי: "הלוואי שהאלימות לא היתה חלק חיוני במכלול האקטיביזם. עצוב שאלימות התגמול היא גורם חשוב בהשגת שינוי של ממש. אך האלימות, הגם שאינה הכוח החשוב ביותר, היא כוח מועיל יועיל להשגת שינוי"

בבשר עצמו, אך אם בני אדם מוכנים לחלות מבלי לפגוע אגב כך בבעלי חיים, זוהי זכותם".

יובל: "משק החי קיים כ-12 אלף שנה ובמרוץ צתן המצב רק הלך והחמיר. נדמה שעשוי הרב רים משתנים במהירות. למה דווקא עכשיו? הסבר אחד הוא שינוי באקלים האדיאולוגי. במאה ה-20 התפתח איריאל 'האוניברסליות האנושית' שאומר שכל בני האדם שווים וכולם חלק מאותה קהילה גלובלית. זה היה הבסיס האדיאולוגי של הגלובליזציה הכלכלית והפוליטית. במאה ה-20 האדיאולוגיה נאכס באידיאלים לאומיים וכיתתיים, שהרי גישו את ההבדלים בין קבוצות אנושיות שונות. ואולם בראשית המאה ה-21 אפשר לומר שהאדיאולוגיה האוניברסלית ניצחה ברוב חלקי העולם. בני אדם מגדירים את עצמם פחות כמונחים לאומיים ויותר כמונחים ביולוגיים, כמין ביולוגי אחד. לכן קו החיזוי האדיאולוגי במאה ה-21 אינו עוד בתוך המין הביולוגי (אומה נגד אומה) אלא מסכיבו. לפיכך אנחנו מגלים עניין רב יותר ביחסים שבין ההומו סאפינס ובין מיני בעלי החיים האחרים.

"אפשרות מעניינת אחרת היא שהשינוי הזה שאנו רואים כיום הוא הסנונית הראשונה של הביורפוליטיקה של העתיד. בעתיד הבינוני יוצרו כנראה ייצוריי-על באמצעות הנדסה גנטית, הנדסה ביוכימית או הנדסה של מודעות לאיורגנית. לרוב בני האדם לא יהיו הקשרים והאמצעים הכספיים כדי לשדרג את עצמם. הם עשויים להישאר צורות חיים נחותות בעולם שישלט בידי יצורים עליונים. אולי זו הסיבה שאנחנו מתחילים להתעניין בגורלם של מי שאינם צורת החיים העליונה בכדור הארץ".

גארי: "ההתעוררות בישראל מרשימה מאוד. לא ממש ברור לי למה זה קורה, אך לאחר שהרציתי לפני יותר מ-60 אלף בני אדם, הבנתי שאלה שדי-

יובל נח הררי. הסבל מוכחש צילום: איליה מלינקוב

כאו – יהודים, שחורים, נשים, הומואים וכן הלאה – מבינים טוב יותר דיכוי מהו, וברוב המקרים אינם רוצים שאחרים יסבלו כפי שסבלו הם או אבותיהם. כשהנאצים ריכזו יהודים בגטאות ובמחנות, תינוקות נתלשו מזרועות אמותיהם? בתעשיית החלב, עגלים נגולים מאמותיהם לאחר ההמלטה. יהודים קועקעו לשם זיהוי? כל בעלי החיים בתעשיית הבשר והחלב מקועקעים בכרזל מלובן או אוזניהם מנוקבות לשם החדרת תג מספר. יהודים נשלחו למחנות ריכוז באתון משאיות המשמשות עדיין למשלוח בעלי חיים לבתי מטבחים. הנאצים בנו בתי מטבחים למיליוני בני אדם, ובתי מטבחים נבנים כיום בכל רחבי העולם לשם טבח מיליארדי בעלי חיים. הנאצים התייחסו ליהודים כאילו היו שום דבר, כאילו חיים אינם חשובים, וכך מתייחסים לבעלי החיים. שואות אפשר להשיג וות גם כך: לך אל משחטת הפרות הקרובה והחלף את בעלי החיים בה בני אדם. יצרת מחדש את בירקנאו. אם תיסע אחורה בזמן ותוציא את כל היהודים מבירקנאו ובמקומם תכניס פרות או תרנגולות – מה שמתחולל שם הוא עדיין שואה. השתנה רק מינו הביולוגי של הקורבן.

"בסדרת ההרצאות שלי בישראל ב-2012, לאחר שהקרנתי סרטון מבית מטבחים, שאלתי אלפי בני אדם: אילו היו בעלי החיים בסרט הזה כלבים ותי תולים, הייתם נזעקים. למה? אילו היו אלה ילדים, הייתם זועקים 'רצחו!' אבל הקורבנות הם פרות ות-רנגולות ודגים, ופתאום לאיש לא אכפת. או האם הבעיה היא מי שנטבח במשטחה או שהבעיה היא המשטחה עצמה? זהו ב י ת מ ט ב ח י י ם. למה הוא קיים בכלל? במיוחד במדינה שאוהבת להצהיר לא עוד! שואת בעלי החיים התרחשה הרבה לפני שואת היהודים, במהלך שואת היהודים והיא עדיין מתחוללת גם כיום".

המשפה פנימה אילון גלעד

"שעון"

זמן רב חלף מהימים שבהם שעות הקיץ היו ארוכות משעות החורף, אבל ארוכה היתה הדרך למילה שתנקוב בשמו של המכשיר המשונה

●● במקרא אין זכר לחלוקת היום ליחידות זמן משניות מעבר לבוקר, צהריים וערב, ואת הלילה לשלוש או ארבע אשמורות. נראה שלעברים הקדמונים לא היו מכשירים למדידת זמן, אם כי ישנו אחד סתום באחד מנבואות ישעיהו שיש ומערער על קביעה זו: "הנני משיב את צל המעלות אשר ירדה במעלות אֶחָז בְּשֶׁמֶשׁ, אֲחֶרְיֵית עֶשֶׂר מַעְלוֹת וְתֵשֵׁב הַשֶּׁמֶשׁ עֶשֶׂר מַעְלוֹת; בְּמַעְלוֹת אֲשֶׁר יֵרְדָה" (ישעיהו ל"ח, ה'). מעלות במקרא הן מדרגות, אך יש שמדרגות אלו – כך טען הארכיאולוג-ד"ר יגאל ידין – שימד שו כשעון שמש, יחידו שמלך אחז הביא ליהודה מבירקנאו באשור במאה השמינית לפני הספירה.

כך או כך, חלוקת היום והלילה ל-12 שעות אומצה בגלות בבל יחד עם המילה הארמית "שעתא". את העדות המפורשת הראשונה לחלוקה זו אנחנו מוצאים בתלמוד הבבלי במסכת סנהדרין: "שתי-עשרה שעות הוי היום" (ל"ח, ב'). השעות האלו נמדדו בחיי היום-יום באמצעות שעון שמש המורזכר כבר במשנה בשם "אבן שעות" (עדות ג', ח') ומכיוון שכך, אורכן השתנה בהתאם לעונות השנה כך שבימי הקיץ הארוכים כל שעה ושעה היתה ארוכה מן השעה שבימי החורף הקצרים. חכמי ימי הביניים תיארו את השעות האלה "שעות זמניות" להבדיל מן ה"שעות השוות", שבהן השתמשו לחישוב תנועת גרמי השמים שתנועתן היתה קבועה במהלך השנה כולה.

בנוסף לשעה, התלמוד משתמש בשלל שיטות אחרות לאמוד בהן את הזמן: הזמן שלוקח לאכול מידה קצובה של לחם, הזמן שלוקח ללכת מרחק מסוים, וכן הזמן שלוקח לומר דבר מה, כמו למשל המילה "רגע", שהתלמוד הירושלמי אומר שערך הוא כמדידת הזמן שלוקח לבטא או 56,848 חלקי השעה (ברכות ה', א').

השעה התלמודית לא התפרטה לדקות אלא לחלקים – 1,080 חלקים לכל שעה שווה, וכל חלק ל-7 רגעים, אם כי אין זה מסתדר עם אומדן הרגע שכבר הוזכר לעיל. על מנת למדוד את השעות השוות ואת חלקיהן, השתמשו העברים באלף הראשון

בכירוש שהגיע מיוון – שעון המים – השעון המדויק והמשוכלל ביותר באותה תקופה ועד ימי הביניים. אנחנו מוצאים באסופת מדרשי שים מהמאה השישית בבראשית רבה, את הצירוף "חלף סדרה", גרסה עברית למונח היווני למכשיר "קלפסדרה" כלומר "גנב מים". היוונית גם נתנה לנו מילה תלמודית נוספת לשעון – "אורלוגיון" (תלמוד ירושלמי, מ', ראש השנה ג', ב'), מ"הורלוגיון", כלומר "אומר שעות", הוא השעון היווני.

רבי אברהם בר חייא נתן לשעון בספרו "צורת הארץ" (1133) את הכינוי "שעות", ולכינוי זה נוספו שלל כינויים עבריים נוספים, בעיקר אחרי שהחלו להופיע שעונים מכניים גדולים בכנסיות אירופה, במאה ה-13. רבי אברהם ביגו כינה את השעון "כלי השעות" במאה ה-15, ואילו דוד גנו, מראשוני אנשי המדע היהודים בעת החדשה, קרא לשעון "מורה שעות" במאה ה-16. לאלה הצטרף גם השם המגושם "כלי מורה שעות". כשהחלה המהפכה התעשייתית, השעונים הפכו קטנים, זולים ומדויקים יותר. יחידות זמן הולכות וקטנות החלו להכתוב את קצב החיים שהלך והואץ. את חלקי המשנה של השעה (דקות ושניות) אימצו מהשיטה שבה חילקו חכמי המדע של ימי הביניים את "גלגלי השמים": "מכל מעלה שישים דקים ראשונים וכל ראשון שישים שניים וככה עד עשרים", כתב רבי אברהם אבן עזרא בספרו "ראשית חוכמה" במאה ה-12, ונתן לנו לראשונה את המילה "דק" בהשפעת המילה הערבית "דקיקה".

קצב החיים המהיר הצריך מילה קצרה אחת במקום כינויים ארוכים ומגושמים. בין המילים שנוסו היו "מורה", "שעה" ו"אורלוגיון", אך לבסוף היה זה "שעון" – מילה שאותה חידש הרב יחיאל מיכל פֶּיִנְס בארץ-ישראל בקו התפר שבין המאה ה-19 ל-20 – שגבר על המתחרים. העדות הראשונה בכתב לשימוש במילה זו אנחנו מוצאים בכתב העת "השילוח" שראה אור ב-1903: "השעון צייץ לצל את השעה הראשונה". המילה הספיקה להגיע זמן קצר לפני מלחמת העולם הראשון, נה, או הפכו שעוני היד פופולריים, והמילה דקות החליפה את המילה "דקים".